

นิราศปัตตานี

สุนิสา สิริวิพันธ์¹

ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีบางโรงเรียนที่เปิดสอนรายวิชา ท 043 การแต่งคำประพันธ์ โดยกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีแก่นักเรียนในโปรแกรมอังกฤษ-คณิตศาสตร์ และโปรแกรมอังกฤษ-ฝรั่งเศส จุดมุ่งหมายหลักประการหนึ่งของวิชานี้ก็เพื่อต้องการให้นักเรียนที่สนใจทางด้าน การแต่งคำประพันธ์ได้มีโอกาสฝึกฝนตนเองและเพิ่มพูนทักษะการแต่งคำประพันธ์ให้มากขึ้น

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นโรงเรียนแห่งหนึ่งที่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชา ท 043 โดยมีผู้รับผิดชอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสรัตน์ สาครินทร์ อาจารย์ประจำหมวดวิชาภาษาไทย ในปีการศึกษา 2537 อาจารย์ได้สอนรายวิชานี้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 26 คน และได้จัดกิจกรรมส่วนหนึ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเขียนคำประพันธ์ประเภทนิราศ เมื่อเรียนครบตามหลักสูตรจึงได้ผลงานของนักเรียนออกมาชิ้นหนึ่งชื่อว่า “นิราศปัตตานี” ผลงานชิ้นนี้ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 25 ปีของการก่อตั้งโรงเรียนสาธิตฯ

ลักษณะเด่นของงานประพันธ์ชิ้นนี้อยู่ที่การรักษาขนบในการแต่งนิราศเอาไว้ได้อย่างครบถ้วน ทั้งทางด้านรูปแบบของการแต่งกลอนนิราศและด้านเนื้อหาซึ่งเป็นการคร่ำครวญถึงผู้เป็นที่รักโดยนำเอาสถานที่ต่างๆ ที่ผู้แต่งเดินทางผ่านมาผูกโยงเข้ากับความรู้สึกอวลหวานาง การเดินทางในนิราศเรื่องนี้กำหนดจุดเริ่มต้นจากจังหวัดภูเก็ต แล้วมาสิ้นสุดลงที่จังหวัดปัตตานี ดังนั้นชื่อบทประพันธ์จึงตั้งขึ้นตามชื่อสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางครั้งนี้ว่า “นิราศปัตตานี”

ผลงานการเขียน “นิราศปัตตานี” ของเขาวมิตกที่ได้ช่วยกันคิดและเขียนเอาไว้ วารสารรุสมิแล่ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสรัตน์ สาครินทร์ให้นำมาตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนอีกครั้ง ดังตัวอย่างที่จะนำมาเสนอไว้พอเป็นสังเขปดังนี้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วางโครงการไว้นานมาแรมปี	นิราศต้องลงได้ในครานี้
ออกมาจากสะพานหินเวลาเช้า	ได้ฤกษ์ดีครานี้จึงเดินทาง
แม้ไม่ยากจำพราวจากน้องนาง	จำจรจากนงเยาว์แต่รุ่งสาง
ถึงเขารังรังรักของใครเขา	แต่ต้องห่างร้างไปอยู่ไกลกัน
ก่อนจากเคยมีสุขทุกคืนวัน	แต่ร้างเรารังรักมาแปรผัน
	แล้วกลับพลันจำต้องร้างห่างเหินมา

การเดินทางในนิราศเริ่มต้นที่สะพานหิน อันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ผ่านเขารัง แล้วจึงมาถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญและน่าสนใจของจังหวัดภูเก็ต ดังในบทกลอนต่อไปนี้

ผ่านมาถึงอนุสาวรีย์	สองสตรีมุกจันร่วมพินผา
พร้อมพนมยกมือขึ้นวันทา	ขออ้อลาลาแล้วให้แคล้วภัย
แวะป่าดงชายหาดสะอาดสวย	ดาษดื่นด้วยคนทุกผู้ดูสดไส
คลื่นซัดสาดเข้าหาฝั่งทุกครั้งไป	ซ่าซ่าเสียงมาแต่ไกลให้ได้ยิน

การเดินทางจากจังหวัดภูเก็ตแล้วก็เข้าสู่จังหวัดพังงา บทประพันธ์ตอนนี้นำกล่าวถึงคำรำลือและนิทานปรัมปราของจังหวัดนี้ที่ยังคงนำมาเล่าขานต่อกันจนถึงปัจจุบันว่า

ผ่านมาถึงพังงาในครานี้	กล่าวกันว่ามากมีแหล่งภูผา
เมื่อมาเห็นได้ประจักษ์กับสายตา	ทั้งพังงาเด่นสง่าอยู่ทั่วไป
ภูเขาหอยเรียงรายอยู่ปากอ่าว	เป็นแนวยาวสุดตาจะหาไหน
เรื่องนิยายโบราณกล่าวกันไป	พระรถ-เมรินั่นไงเคยได้ยิน

การเดินทางเริ่มไกลออกมาทุกที จากจังหวัดพังงาก็มาถึงจังหวัดตรัง เนื้อหาของบทนิราศได้นำชื่อสถานที่มาเล่นล้อกับอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างไพเราะเพราะพริ้ง อีกทั้งยังสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับที่มาของท้องถิ่นเอาไว้อย่างเหมาะสมเจาะว่า

ถึงห้วยยอดถิ่นนี้ศรีตรังเด่น	แม่เนื้อเย็นยอดรักยอดยาหยี
ยอดยิ่งกว่าหญิงใดในปรูพี	ยอดอย่างนี้หรือจะมีได้หลายใจ
ถ้าภูราถิ่นนี้มีของอร่อย	ได้กินบ่อยแค่กมากมายน้ำลายไหล
เค็กขุมมิ่ง เค็กกุหลาบ เค็กสายใจ	เค็กศรียงตำรับใหม่อร่อยดี

แหล่งหมอย่างรสเลิศประเสริฐสุด
 ยางพาราต้นแรกที่มี
 ถึงอนุสาวรีย์รัชฎานุประดิษฐ์
 ขอรักข้ายั่งยืนอยู่จริง

ทั้งงานตรุษจีนไทยได้ทุกที่
 คอซิมบี้ท่านนำมาปลูกในตรัง
 ขอน้อมจิตให้ได้ตั้งใจหวัง
 อย่าให้พังสลายไปเพราะไถลกัน

เมื่อเดินทางมาถึงจังหวัดพัทลุง ผู้แต่งได้สอดแทรกอารมณ์โศกเศร้าถึงผู้เป็นที่รักไว้ได้อย่างซาบซึ้ง
 ดั่งบทกลอนที่ว่า

ถึงจังหวัดพัทลุงพัดความเศร้า
 ช่วยพัดสุขเข้ามาอย่าตรอมตรม
 ถึงเขาออกทะเลไปให้ใจหาย
 เมื่อทราบข่าวพี่แทบล้มทั้งยืน

ช่วยพัดพาความเหงาความขื่นขม
 ขอให้ลมพัดใจน้องมาครองคืน
 น้องกลับกลายเป็นคู่เขาเราสุดฝัน
 ต้องสะอื้นกล่ำกลืนอยู่เดียวดาย

การเดินทางมาถึงอำเภอหาดใหญ่ในเวลาใกล้ค่ำ บรรยากาศในยามราตรีของเมืองศูนย์กลางการค้าของ
 ภาคใต้นั้นก่อให้เกิดความตระการตาอยู่ไม่น้อย ผู้แต่งจึงได้นำมากล่าวไว้ในบทกลอนว่า

เมื่อตะวันลับจากขอบฟ้า
 ระยิบระยับแสงไฟลือแสงดาว
 หาดใหญ่คือเมืองพาณิชย์ติดสงขลา
 ดึกสูงเด่นคือโรงแรมชื่อเจบี

ดวงดาราแจ่มกระจ่างอยู่กลางหา
 พรางพรายพราวทั่วหาดใหญ่ยามราตรี
 หลากลานตาสินค้ามีคู่แสงสี
 ของฉูดตีที่กิมหยงคางววยง

หลังจากได้พักค้างคืนที่หาดใหญ่หนึ่งคืนจากนั้นในเช้าวันรุ่งขึ้นผู้แต่งก็ได้เดินทางมุ่งหน้าเข้าสู่จังหวัดปัตตานี
 ดั่งบทกลอน ได้กล่าวไว้ว่า

ถึงแล้วเมืองปัตตานีที่เราเกิด
 มุสลิมอาศัยทั่วทุกตำบล
 ผิวเจ้าค้ำดาเจ้าดำคมสวยยิ่งนัก
 สวยอย่างไรสวยไม่เท่ากล้า

มัสยิดโบสถ์สุเหร่ามีทุกหน
 ได้มาลสาวแขกดูแปลกตา
 ฟังประจักษ์ว่าดูดีทีเดียวหนา
 รถแล่นไปไกลป่าพนาแนว

เมื่อเดินทางมาถึงอำเภอเมืองปัตตานี ผู้แต่งก็ได้เข้ามาเที่ยวชมความงามในบริเวณมหาวิทยาลัย
 สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เนื้อหาของบทกลอนกล่าวถึงเอกลักษณ์ของสถานที่แห่งนี้เอาไว้
 อย่างน่าสนใจว่า

จะมาเที่ยวในมอ. รอดักตุ๊ก	จำนั่งจุกเบียดเสียดนักศึกษา
ลงกราบกรานสักการะพระบิดา	กรมหลวงสงขลานครินทร์
พระนามาบิดาการแพทย์ไทย	ทรงศักดิ์ไว้แห่งรัตนโกสินทร์
อธิษฐานขอความรักจากดวงจันทร์	อย่าให้สิ้นรักเราสองครองคู่กัน

บทสุดท้ายเป็นการฝากลาที่น่าประทับใจไม่แพ้บทอื่นๆ ดังบทกลอนมีว่า

สมควรแก่เวลาอำลาแล้ว	ตั้งใจแน่วแน่จะมาไขงาน
ปัตตานีแดนดินถิ่นสำราญ	แต่อยู่นานอย่างไรไม่เหมาะสม
นิราศนี้รอนแรมกลับภูเก็ต	ต้องระเห็จห่างน้องใจปิ่นป่วน
จึงขอแบ่งสุขสนุกเชิญชวน	เป็นบทกลอนทั้งมวลชื่นใจเอย

ผลงานที่นำมาเสนอยกย่องในฉบับนี้แม้จะเป็นผลงานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่ผู้อ่านก็คงไม่ปฏิเสธว่า เยาวมิตรของเรามีฝีมือลายมือในเชิงกลอนที่น่าชื่นชมยิ่งนัก โดยเฉพาะการเลือกสรร ถ้อยคำภาษามาเรียงร้อยเข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสมเพราะพริ้ง เมื่ออ่านผลงานร้อยกรองชิ้นนี้แล้วก็อดที่จะ ทำให้มีความหวังอันบรรเจิดขึ้นมาไม่ได้ว่า “กวีไทยจะยังไม่รู้แล้งแหล่งสยาม” อย่างแน่นอน ถ้าหากเพียงแต่ ผู้ใหญ่จะได้หันมาช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวมิตรของเราได้มีโอกาสฝึกปรือฝีมือกันอย่างกว้างขวาง เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นนักคิด นักเขียนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไปในอนาคต

“เฮวมิตร ดิด-เจียน”

เปิดเวทีกว้างสำหรับผู้อ่านที่เป็นเยาวชน อายุไม่เกิน 20 ปี
ได้แสดงความสามารถในการสร้างสรรค์งานเขียนโดยไม่จำกัดประเภท
ขอเชิญร่วมส่งผลงานมาให้พิจารณาได้ที่

คอลัมน์ “เฮวมิตร ดิด-เจียน” กองบรรณาธิการวารสารสุสมิแล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000

“กล้า...ก้าว เพื่อพร้อมจะกล้าแกร่ง”